

Pridplata

na čitlu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za Stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge Nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglašuje se prima-
ju po navadnoj
cieni. Pisma neka
se šalju platjene
poštarine.
Nepodpisani se
dopisi neupotreb-
ljavaju. Dopisi se
nevrataju.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 2. Sičnja 1873.

Broj 1.

ČESTITA VAM NOVA GODINA!

„Častni križu Božanskoga Sina!
Vječni stieže blaženih vrlina!
S neba sašlu mučeniku tvomu:
Isukrstu živom Bogu svomu
Šapćem nice vruće molitvice:
Slobode si željan i pravice
Pomiluj mi kroz ov novi god
Bunjevački i Šokački rod!“

Elizejnom čibraške doline
Tako moli mladi čobanine;
O štap se je naslonio bio
Pa je Bogu tijo besjedio:
„Mili Bože, i mila Mario!
Krasan rodu danak osvanio.
U križu mu, nadi unatoč,
Željna s dankom budi sreća doč!“

SToljeća je vječnost obhrvala,
U nje slavski život zatrpala;
Ah, šta gledaš sve je pustoš tavana,
Sieri vući tud se gujizdo davna,
Noćobdije sovurine sure
Tud kukajuć unakrstce jure,
Pa sjedaju na stoljetni čvrst
Mahovinom obrašteni krst!

Iza krsta nizka crkvice je,
Sirotnost joj stoljetnost odaje
S prokopljiva prutja i dasakah
Snieg i kiša kad nadmu s oblakah; —
Dalje erkvi s brezovjem ljesovje, —
U njoj rajskih duhah bogostovje;
Pred njom zvoncem do oblakah grub
Tisučljetni uzuosi se dub.

Tu čobanče kleklo i molilo,
Tuj ga mlado srce zabolilo!
Po dolini praotacah svoji
Suze roneć tud grobove broji; —
Dolom ide groblju do uzglavka
Na kamenu čita riečcu: „Slavka!“
Narav dahne: „pokoj vječni njoj — —;“
Čoban plaćuć miđe obraz svoj.

„**A**h, nesmiljni vieci od vremena
Kud mi djeste roda nebrojona?
Prokletstvo vam na ramena palo;
Sve što živi s života usalo!
A ti pustoš mrtva svudier bila
Kud je sčeznut broj mi roda mila;
Jer kad nema meni svomu svog
Nepomogo ni drugomu Bog!“

Vrla kletva do neba se čula
Vienae gorah okol zaglunula;
Dusi crkve štrepe od užasa,
Zvonce zvoni s vjetrovnih talasa!

K pozdravu Ti majke — Bože sveti! —
Zlatokosa vila s gorah sleti, —
Sjever s jugom u prozorno dob
Grleć majčin, ljube „Slavkin,“ grob.

„**A**jme sine, mladi čobanine!
Ta tako ti majčine miline!
Neprokljuji ovo mjesto sveto
Za nas rajskom slasti zaodjeto;
Jer njim slavski dusi upokojni
Kroz vjekove šecu se nebrojni; —
Nezadugo uminut će san
A vitežki uzkrnut Slavjan.

Milost Božja već ga obasjala
I ljubavju rajskom ovjenčala;
Najbrojniji, najjači pod suncem
Božjim šćee Siona vrhuncem,
A spod njega kroz jezero muka!
Vodila ga koj čas Božja ruka,
I on će nam, nepredobiv štit,
Složan, silan, zemljom ovječit.

Neplaći nam, čedo naše milo!
Neplać suzah, od Boga ti bilo!
Nebrojenih majkah od Slavena!
Suzami su morja prepunjena; —
Nadvršit će površje od talah
Podaviti pakosti od zalah;
Pak će Slavjan, čobanine moj!
U slobodi biti gospodar svoj!

O, pogledaj nebo gor nad nami
Kako žari u ljubavnih plami,
A jutarnja slavskom kako rodu
Blista zvezda o novome godu;
Kapelica, gore, ovo dole,
S grobi, zvoncem jur kroz vieke mole:
I, gle! roda nepregledni broj
Rajem, zemljom, čobanine moj!

Veleleppjem umnih od darovah
Prvom slavom zemaljskih sinovah
Sa kriepostne silan hrabrenosti
Hram si složil Slavjan od vječnosti;
Sva plemena majke od „Slave“ mu
Čilju sloge kreću najboljemu,
Samo Šokac i Bunjevac još
K prosvjetnoj je slozi putnik loš.

Aj, zovi ga, uči ga, i sliši,
Vodi, vukaj, i knjige mu piši,
Da za vrieme časovito gledne
Otacah si ove grobe ledne,
I prione k rieči svoje blagu,
I zagrlil narodnost si dragu;
Jer mu prieti zvonca smrtni glas! — —
Čobanine, diko! sliši nas! — —“

Pridplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju.
Dopisi se nevr-
ćaju.

God. III. U Kalaci

U Četvrtak 5. Lipnja. 1873.

Broj 15.

M A J K I N E S U Z E,

nod grobom sina svoga Toše, umrvšeg 5-tog Ožujka 1864.

Čedo sladko! Tebe zemlja skriva,	A čas k' nebu diže oči svoje,	Crnim lane, zavilo mi dane;
Majka suze za Tobom prolieva;	Tam je gore sladko čedo moje!	Hitim k' grobu kako zora svane,
Plače, kuka, bije svoje grudi,	Angjelskog je podobija bilo	Al na grobu milo čedo noje,
Al' se čedo izza sna nebudi.	I samom je Bogu omililo,	Tužna majka grozne suze lije!
Majka tužeć čas na grob Ti gleda,	Pak ga trže majki iz ujedara,	
Misli tu je što joj suzu vriedi;	Da joj srce u prsima para.	

Anka Adamovičeva.

VOJNIČTVO OŽENJENO.

Od kako je čovjek izgonjen iz raja zemaljskog, od ono doba napadaju ga tri strašna nesmiljena, i neumorna neprijatelja. Naime neznanost, pokvarenost, i nepravda. S ovima se svaki čovjek mora boriti, pribivao on u palati, ili kolibi ovoj borbi nemože izbjeći zaklonio se on mah u koju stranu zemlje. Njegovi ovi neprijatelji udomljeni pod svakom podnebu jednaki su na sjeveru, i jugu, na iztoku i zapadu.

Neznanost vodi za sobom neizbrojne čete svih pred-sudah, što je samo kadra zamračena pamet izmisliti. Pokvarenost vuče za sobom sva osiđanja obučena u razdražene strasti i oružana sa sedam glavni griehah. A nepravda uzjaši na nemilosrdnu sebičnost, i stane svim ovima na čelo pak ih vodi u sve odnošaje društva ljudskog koji sklapaju obitelji — obćine, države i narode, motri višto okolnosti, pak izgleda kuda valja poslat čete neznanosti, kuda pokvarenosti, da zubluraju — pomrse poruše, pogaze, pokidaju, sve ono što je naukom prosvietljeni um dobro uredio, sastavio, — i što je po Evangelijumu nadahnjeno srce s ljubavom spojilo.

Eto ti neizbigljive borbe, eto ti neprikidna rata. Al milostivi Spasitelj kad nas je odkupio, tako je nas opravio: da se možemo junački upuštjat u ovu borbu, i ako sve ono oružje uporabljamo, koje je on za nas pripravio, možemo biti sjegurni, da će mo na svakom mjestu pobjediti. Al buduće je kod nas svih, velika slabost zaostala, pak se nevladamo svagdi junački, to se više puta vraćamo iz ovih bitakah krvavim glavam. Na priliku nešaljemo diecu u škulu, oli slalismoih, al kad su preko ovih koj kako priplivali, nikad ih nismo gonili, da ponavljaju ono što su učili. A kasnije kad im se razum probudio, košto ni mi sami nismo štili knjige, i novine u tragu našem su i oni ostali, pak snama zajedno zaišli u tabor neznanosti.

Kakono magjar kaže vol se hvaca za rog, a neznalica za svoju pred-sudu. Ove vriju u svakoj glupoj glavi vještom dakle propalici netrieba drugo iztraživat, već se lati za prvu pred-sudu neuka čovjeka, pak ga vodi poput živine u svoju propast. Sveta Sriedstva od Majke crkve nudjena nećemo da na obranu uzimamo pak ovako otvaramo vrata, na umu i sreću, da se izaslanici pokvarenosti uvuku i podpale topove strasti. U onoj tutnjavi i dimu uvučee pokvarenost čete svoje, pak pohara sve štaje ljubavi, koje je uzidjala čudorednost.

Nepravda ima silne prijatelje u svakom čovjeku i od-

kupljenom. Ovo su vuci, koji se zavukli pod ovčiu kožu. U Evangelijumu poznajemo ih pod imenom Fariseah, a u svietu pod imenom licimiracah. Što su u društvenom životu ljudske osobe, to su u žiću pojedinca čoviečje strasti. Nepravda je tako pogibeliva, da umi izvunit pamet diećiu da neshvate svoju dužnost prama roditeljah, kako ono u starom zakonu rekoše okorjeli farisei, što dado u blagajnu crkvenu, to je kanda sam ogrnio голу mater, pak onda je mogla pored ovakva sina i gladju se moriti. Nepravda zna i ljubav roditeljsku izmienit prama diece, kada im predočava da nisu više dužni ovima, već ih samo na nogo postaviti, da mogu trčat za svojim kruhom ako ih još i nisu naučili gdje bi ga mogli naći. Uz ovake roditelje ostaju dieca neumivona, neočešljana nenaučena neodgojena. Ako se ih Bog nesmiluje i ne gane srce drugih ljudih — postaju sebi na pokaranje, a drugima na vjekovito napadanje. Evo ti rata spolašnjeg u obitelji, u obćini. Nepravda je dakle takva: da se zna uvući i u najtišnje odnošaje ljudske i ono štoje liepo, dobro, i pravo pomrsit. Dakle lak poso ima kad zasjeda odnošaje dalje, pak zasliepi i ogluni, na toliko da nemisli i neosića drugo, već samo da sebi osvoji ono, što vidi u tudjem posjedu: i kad nemože da izmami varkom da dobie vieštoćom, lati se za oružje i posjednika napadne; odud nastanu varalice tati, i narodni ratovi. Za one su odredjeni ravnatelji i sudie da što je kod nas liepo, dobro, i pravo obrane, a za ratove vojničtvo.

Ovako je kod svakog naroda, bilo od počela svieta. Dakle morale su biti i bile su samo pod drugim oblikom svedjer svagdi škole, da se znanost razastire, bila je vjera, da se čudorednost, u pogub nesatira, bilo su upravo i sudovi da se obrani sveza društvena obiteli, i države. Bile su čete vojničke, da jedan narod neumori drugog, već da se učuva ljudstvo, i u ljudstvu sloboda djelovanja, sloboda rada umnog i tvarnog. Dakle kako je bilo od počela svieta učiteljah, Svećenikah, i vojnukah, biti će ih svih do skončanja svieta. Pak ako bi privrćali listove poviestnice čovječanske, našli bi da je vavjek bilo učiteljah svećenikah, i vojnukah, neoženjeni i bilo je oženjenih, baš košto ih ima i danas, ne samo u kršćjanluku, već ima ih obadvijuh vrstih, u mahomedanismu, budaismu, košto ih je bilo u grćkom i rimskom poganluku.

Ovako trieba da bude i odsele, pa radili mi mah šta, biti će košto je bilo, t. j. daće biti vojnukah, oženjeni, i neoženjeni, što god većma mudrovali budemo u ovom obziru, nikad ništa nećemo popraviti, već uvijek ćemo samo kvariti. Ono što se kaže o istini vierskoj, da je ono istina: što je uvijek i svagdi bilo, valja i vriedi o svakoj istini, bila ona

zkvh.org.rs

duševna čudo, redna, tvarna ili društvena. Dakle vrijedi i valja i o otaj istini : da će biti i mora biti vazda oženjeni i neoženjeni vojnikah. Ako bi dakle, tko tvrdio : da moraju biti svi vojnici neoženjeni tako bi i sto falio i griješio proti slobodi, i to duševnoj, čudorednoj, kao i stvarnoj istini društvena ljudskog žića, baš ko onaj kojibi tvrdio : da svi vojoici moraju biti oženjeni. I jedno i drugo je pogibelivo za nauk, za vjeru, i za imetak ljudski. Koji dakle jedno ili drugo uvadja, svejedno, bilo to silom svojevolje, ili silom zakonataj je protivnik i neprijatelj blagostanja ljudskog.

Bog je ostavio družinu obiteljsku i narodsku, prvo da se razvije čovjek u tielu i duši, i poklem je čovjek stvor, na viečnji život pozvan, da steče sebi vrline, koje će ga vriednim učinit, da se redovom angjelah usnuje. I poklem se ove vrline samo za ovog žića mogu sabrati vidno je pred svakim čovjekom : da se i ona svojstva mogu samo u obiteljskoj i narodnoj družini izviti : koja su svakoj ljudskoj osobi neobhodno potrebna, da mu se razvije razum i volja, i tielo opravi za rad umni ti tvorni. Ovako trieba ono razumit : šta se više krat napomanje : daje država na obranu imetka i osobe sastavljena. Sva imovina i svaki čoviečji život samo toliko vriednosti posiduje : koliko odud dobiva razvitak duševnih i tjelesnih svojstvih. Bezovih nema ni osoba ni imetak nikakvu cenu po čovjeka.

Ove dvie družine t. j. obitelna i narodna oslonjajuse i uzdržavaju se jedna po drugoj — obitel je temelj svake države, a državaje tvrdjava obiteli, mah koja pofalila bude pomest će se ne samo sav narod, već i svaka obitel, i u obiteli svako udo.

Vidno je dakle po svakog čovjeka : da država i obitel imaju jednako pravo na imetak i osobu. Al ja neću za sad da sborim o familii već samo o državi : priznajem njezino pravo na našu osobu i imovinu, dakle izpovidam : da njozi pripada pravo i po Bogu i po čovjeku, primati danak od svakog čovjeka, i svaku osobu privezat zakonom na njezinu obranu, riečom : svi državljani dužni su ne samo po građanskom već i po božjem zakonu : da žrtvuju imetak, osobu na obstanak države.

Al poklem cil ovog obstanaka ne leži u državi kao takvoj, već leži u obiteli i narodu, koji trieba da se dušom i tielom razvija u toj državi, na dvostruku svrhu ; malo dakle trieba razuma čovjeku da uvidi : da ova žrtva mora biti samo tolika kolika je potrebna za obstanak državni familie i naroda.

Svaki čovjek ima pravo na slobodu osobenu, al da se uprava državna osnuje mora se jedan dio ove osobne slobode žrtvovati, da se ustroji razvitak čovjeka u obiteli i narodu. Ovo priznaju svi oni ljudi, koji vole živjeti u državi uredjenoj po u ustavnomu načinu, nego u državi upravljanoj po volji i sili jednog gospodara.

U državi ustavnjoj svi ljudi znadu : da na danak samo toliko valja platit, kolikoje potrebno da se osjigura obiteljski i narodni razvitak svakog čovjeka, u pogledu stvarnom i duševnom, t. j. toliko valja platit : da može svoj rad slobodno po svojem uvidjenju i marljivosti obavljat poljodjelac, zanatlia, obrtnik, trgovac učitelj, svećenik, Činovnik i Sudia. Evo Zato po najviše saborisavaju poslanici po izboru sabrani, koji razgledaju sve one proračune koji se po ministari predlažu, i strogo izpitivaju, na što i zašto je odlučena koja svota, i koncem godine prigledaju račune osnovane o potrošenu novcu da vide : dali je sve tako unišlo košto je bilo proračunano, i sve tako potrošeno kako je bilo odobreno. Ovo je dakle nepobijena istina da se državi samo toliko mora žrtvovat od osobne imovene : kolikā je njezina ozbilna potreboća, glede razvitka čovjeka u obiteli i narodu.

Ove istine narav iztakniva onu drugu t. j. da od svake osobe na obranu t. j. na obstanavi države i to baš radi raztka čovjeka u obiteli i narodu, samo onoliko može uzet, kolikoje neobhodno potrebno. Na više, država neima prava na moju osobu, i ako više uzima onda silu izvija, i radi protiv onom razvitku čovjeka u obiteli i narodu, radi kojeg je država sastavljena.

Ovako trieba u oči pogledat onom pitanju, što smo ga na čelo ovog članka stavili : naime vojničtvo oženjeno. Ako bi se ovo samo u pogledu oruža i rata razpravljalo onda bi svaki razborit čovjek moro odgovorit : neka je vojničtvo neoženjeno, Al poklem ovo trieba da se razpravlja u svima onima svezama obiteljnima i narodnima — u kojima osoba polag svojih raznih odnošajah živi, navlastito onima okolnostima svojeg stališa u kom djeluje, u obziru stvarnom, duševnom, u pogledu zemaljskog i viečnjeg života, to smijem pred Bogom i čovjekom očitovat : da država neposiduje više prava glede svake osobe, već da je pozove na izvršenje svoje dužnosti glede obrambenog obstanaka države. Ako se dakle država maša dalje, i odredjiva : kako da ova osoba idje naime oženjena ili neoženjena, onda uzima sebi više prava, no što joj pripada, i poziva čovjeka da više žrtvuje od svoje osobe na obrambu državnu no što bi ona potriebovala.

Ja negovorim pred siledžiom gdje nevlada pravo već svojevoljna sila, već govorim u oči ustava gdje se razlog daje od svake naredbe, koji nije drugi : već da obstanak narodan ovu i onu žrtvu potriebuje.

Da je nepobijena istina da se rat uspješno može samo vodit s momčadiom, nitko nebi smio prigovoriti, jerbo je svaki dužan onu žrtvu prijet, koju iziskuje obstanak i obrana države. Al ratovi u staro i u novo doba vodjeni izneli su na vidilo : da je ovo samo predsuda bila, kojaje od jedno dviestolietja zavlada la i da je jedino momčadia slavodobitno oružje nosila. Ovo je predsuda, koju su siledžie uveli, širili i čvrstili : da samo zapriče put ustavnjoj slobodu. Greci i rimljani, u staro doba, u sriednjem Europeci, a u novom amerikanci i niemci su posviedočili : da pobjede nisu o žetitbi zavisile. (Slidi.)

B R A N I M O V I R U.

Do prija kratkog vrimena bio je kod nas javan društven život, uzor svakoga reda i međusobnog građanskog sporazumljenja. Od posljednjih 4—5 godina postao je naš politički život vrlo akutan — zajedljiv — a sad je taj razdor prišao i u sam naš društveni život.

Dok je ta borba trajala na političkom zemljištu, misimo ovu ravnodušno gledali ili kad i kad o tome koju prozborili. Ali danas di je ova zabola svoje nokte u sam društveni život, i dotaknula se najnežnije stvari, svetinje pridmeta, samog ustava vire, tu za dužnost svoju spisateljsku i kršćansku smatramo javno na branik izići.

Naša kršćanska evangjelska nauka nas uči : ljubi bližeg svoga, kao samog sebe, pa kako shvaćaju naši slobodnjaci ili to društvo ženskinja „ljubavi“ što je kod nas ustanovljeno radi pomaganja sirote dice? i koji su na zastavu svoju iztakli lozinku „ljubavi“ i valjada poštovanja?

To društvo i članovi njegovi ne prestaju javno grditi i opadati ovdašnje prvo društvo ženskinja, za pomaganje i izobražavanje sirote dice, te iz petni žila upinju se oboriti plan, da ne može ovo ovde kod nas podići jedan — manastir — u kojim bi zavitne duvne žensku dieu učile, nazvali su prvo društvo ženskinja, i ovoga članove klerikalnim, nazadnim, mračnjačkim i ultramontanskim — bez da su zrelo pomišljali na značaj istih rieči.

Pitamo mi članove oko društva ljubavi, šta i kako oni razumu te rieči : klerikalni, nazadni, mračni i ultramontani — i kako oni to sve dovodu u svezu sa školom i naukom? Onde di je rieč o nauki, škuli i višim svitskim izobraženju — mislimo da su vrlo nespretno uporabljene gornje rieči, a najmanje da se iste mogu primeniti prvom društvu ženskinja i njegovim članovima. Prvo društvo ženskinja i članovi ovoga kad mislu nauku i izobraženje ženske dice poviriti u ruke smireni i bogobojazljivi davna, to želu kod dice, prija svega utvrditi dobar moral i nauku vire, što je upravo osnov životu. Oduzmimo kome moral i viru, oduzelismo mu ujedno, poštenje, slavu i život, jednom riečom : oduzelismo mu sve dobro. No mi se nadamo, daćedu se takovi napokon popraviti, i daćedu kad uvide, kuda njih razuzdanost i

svojevolje vodi opet se pokajati i viru svoju obljubiti, kao što su njihovi stari ovu negovali, voleli i branili, tećemo još dočekati, da oni, koji danas najviše ustaju i protiv crkvo i vire radu, daćedu oni tvrdi stubovi biti, na kojima će se crkva i vira katoličanska utvrditi i očuvati moći.

Što se pak ovih zanešenjaka tiče, koji su crpeći nauku Reuanovu, Kanta, Fichte i podobnih pisatelja — misle, da zavetne duvne ne mogu, niti triba nauku da pridaju i škulu podržavaju, tima odgovaramo: ma se oni koliko upinjali protiv virski škula ustajati i suprot duvna raditi, opet ćemo mi ako Bog da pomoću zemaljskog zakona i svistnog katoličanskog puka izvesti, da što skorim ovde u Subatici jedan namastir podignemo, dićedu se naša ženska dica obučavati, a sirote opet besplatno hraniti i izobražavati, a da ovo nije suprot zemaljskome zakonu, pokazuje nam 11 i 14 § školskog zakona od god. 1868 po kojim je dozvoljeno svakoj viri svoje sobstvene škole imati. A kad budemo takove podigli, pokazaćemo onda, kako se u istima nauka pridaje i moral neguje — Vićete pak postidjeni stojati, kao protivnici vire i podrivači morala. — U Subatici 10 Svibuja. — Jedan mlad Bunjevac.

Z A V J E T.

Historička pripoviedka od Ed. Breijera.

preveo:

St. K.

IV.

Kraljević Emerik bijaše već više nedelja na dvoru hrvatskoga kralja boravio, poslovi, koji mu bijahu pod izlikom dani, bijahu već davno svršeni, a zapovied, usljed koje bi se u Stolni Biograd povratiti imao, još nebijaše stigla.

On sprovede međjutim život u radosti i patnji; dva ćućenja protivna kao dan i noć borahu se u njegovom srcu, a nikako mu nebijaše moguće niti jednomu niti drugomu odoljeti se.

Kada je kadkada sa grozom u strmi ponor, blizu kojeg je stajao i u koji ga je jidan jedini korak strmoglavit mogao gledao, tada mu živahno u takovih slučajevih vierna mašta sliku Jelisave predstavi te netom izćezne pukotina, koju je preskočiti imao, i svake zapreke nestade, koja mu se prije suprostavila bijaše.

Gledajuć grof Hunt težkim srcem tu borbu kraljevićevu, odlući mu napokon pomoći i ktonu upotriebi prvu sgodu, koja mu se pruži. Prijatno ukori tad kraljevića, što je tako nepozorno sam sobom postupao, predstavi mu kao u ogledalu sve radosti, koje je tako svojevoljno potratio, te ga opomene, da sada kao muž i kršćanin postupa. Emerik ga tronuto poslušao.

Nemajte brige dragi grofe, odgovori mu on, Gospodin Bog koji nijednom crkvu svoju pomoć neuzteže, pomoći će i meni. Zavjet, koji sam učinio, ću i držati, tako me Bog pomogao u posljedjem ćasu života!

Grof ga ostavi glavom klimajuć te pomisli u sebi: U istinu, ako on to uzmožne, tada ću ga kao svetca štovati.

Liepe jedne večeri ćetao se kraljević Emerik u liepomu dvorskomu vrtu utonut u razne misli, koje su mu se poput bućnoga mora u nutarnjosti talasale. Poslje nekoliko mućnih ura razborita promišljanja odlući nješto izvesti, na što ga je svaki trenutak sve više i više poticao.

Sad dodje do tamne njeke sjenice, koja ostragu vrtu na zid prislonjena, najljepši nu ujedno i najzabitiji dio vrtu bijaše. — Iagano stupi u sjenicu te se sasma preseneti našav ovdje Jelisavu, koja se opaziv ga malo trgne.

U posljednje vrijeme se je i u sreću ove djevice sve preinaćilo. Ona koja je prije mućevnim duhom ćisala, s'ćlukom i sulicom jednako baratati znala, koja je na divjemu hatu, kao u naslonjaću sjedila, ona bijaše tužna, sva živahnost ju je minula, a tko bi ju na samu vidio, bi i gdjeću sazu iz oka joj kapnuti opazio.

Prostitute Jelisavo, reće Emerik stupiv u sjenicu, pros-

tite ja se nisam nadao da ću Vas ovdje naći ali se je baš tako dogodilo, to mi je veoma mило. — Imam nješta važna s'ćvam govoriti i jako bi me žalostilo ako me uebi poslušali.

Vaše rići plemeniti kraljeviću, odgovori dieva zarumeniv, su mi se uvijek dopale; no zato, što ćete jednom krunu Ugarske nositi, niti zato ne, što ste kao muž pun duha i ljepote na daleko štovani, nego zato, što ste mi život spasili te što mi se Vaša pobožna ćut već odavna dopade. — Nehotice odkrije tako Jelisava kraljeviću tajnu stranu svoga srea, radostno sjedne sad pokraj nje, a ona ga ljubopitnoću poslušao.

Prije nego što počnem, reće kraljević pripravljajuć ju, morate mi dopustiti da Vam pripovjedim dogadjaj, koji, sam na svom putovanju doživio. Jednog popoldneva naimo projaših pokraj njeke tvrdje, pokraj koje uprav tako krasan vrt kao ovaj bijaše. — Vrata vrtu bijahu otvorena. Ja sidjem s'ćkonja da razgledam vrt. Sada mi dodje ćuvar vrtu u susret te mi ovako progovori: Ulaz u ovaj vrt je doduše svakomu dopućeen, ali buduć je broj cvieća tako velik i iz raznih pokrajina a mnogomu bi se prohtjelo koji cvietak uztrći: zato mora svaki koji unj ulazi prisegu položiti, da neće nijednoga cvietka uztrći, niti ljepotu nikojega nićim oskrvnuti. — Željan vrt razgledati položim zakletvu te stupim u isti. Pokraj mnogog liepog cvietka prodjoh, otvoreni mi ćaškami mi prijazno mnogi namigavaše, ali sjećajuć se svoje zakletve, sam slabo na nje pazio, nego podjem uzikini putevi vrtu dalje. Tada dodjem već na kraj, vrtu i opazim skromno od ostalog cvieća odieljenu ružicu, uvjenu u vienac trnja, kao slika pobožnosti i uztrpljivosti ljubko smiešeć sasma me oćara. — Nemogoh se više od iste razstati, a nesmjedoh opet usljed zakletve ju uztrći.

Ljubezna ružice, rekoh cvietu, tvoj pogled me je oćarao, krasotom i dražeću obasuta ležiš ovdje, neslutih moju muke neznaš za moju bol.

Nauviek bi kod tebe htjeo biti, uvijek bi te svojom zvao, al sam se zakleo, da to neću uztrći, niti tvoju krasotu oskrvnuti.

Kad sam tako promišljao, kako bi si u toj stiski pomogao, tad opazim na strani posudu napole Zemljom napunitu, te mi pri tom najjednom poput munje proleti misao glavom. Uzmem naimo lopatu te izkopam ružu sa korenom i presadim ju u posudu. Po mojoj zakletvi je nisam uztrgao, niti je ićim oskrvnuo, nitih je htjedoh ićim oskrvnuti; samo htjedoh tu dražestnu u svojoj blizini imati, u njezinom sjaju svoje oći utapati; htjedoh se njezinim pogledom razveseliti, usisati njezin miris, — vieran htjedoh zakletvi ostati, akoprem mi se i sree paralo.

Kraljević malko prestado, a Jelisava koja je već pravi misao ove pripoviesti slutila i pogodila, obori mućće oći k'ćzemlji.

Što mislite ljubezna djevice, upita ju Emerik oprviš u nju pogled jeli i ružica privolila samnom putovati u moju odaljenu domovinu, jeli privolila oći iz pokrajine, gdje ju je brižnost vrtlara odgojila, gdje je zrak domovine usisala. Što mislite mila Jelisavo! nastavi kraljević vatreno, jeli i ruža privolila?

Sa pogledom kao što ga nigda pjesnik opisati nemožo pogleda dieva govornika. Dali je privolila, ćaptaše umilno, zar ju niste već sa korenom izkopali, kako se moćaše tada još protiviti?

Božo moj i Gospode! uzklikne uzhićeno Emerik, te padne moleć se na koljena.

Još istoga dana pošalje hrvatski kralj poslanike važnimi poslovi u Stolni Biograd.

NEPROMIŠLJENO-UĆINJENO.

od A. Kuzmiaka.

Njekad bilo, a i sad se još rića, kako je njeki ćigan putujuć po zimi u bližnji gradić, još podosta u odaljenom selu zanoćio, te slabo odjeven, a još lošije obuven, razmišljaše, bili u tako studenoj noć dalje put nastavio, ili bi u tom selu zoro prićekao, te sutra dan, do namišljenog mje-

sta prehopsao. Snujući sim, snujući tam, napokon ipak uzdaj se u se i u svoje kljuse, odluči u ime božje dalje, mnijuć, da će dosta za rana na mjesto prispjeti i stanovništvo gradića još bdijuće zateći. Al se ljuto prevari. — Prem trčao i napinjao sve petne sile, da se kako ugrije, al badava shrva ga ipak u vedroj zimskoj noći nastavša i neopisiva studen, tako, da je jedva jedvice, tada njevda, na polu premrzao u gradić baš četveronoške doklipsao, gdje već stanovništvo sve kano poklano spavaše.

Kuda li sada? Nikamo, — nego hajd tréi od kuće do kuće, od ulice do ulice, (sokaka) lupaj sim, tuci tam, to po vratih, to po prozorih, nebil koga probudio, probudjena umolio, da ga pusti pod krov Nu! sve uzalud, neima spasa! Očajan, komu da se uteče u toj gluhoj noći? do jedinomu svjedoku nevolje svoje i bljedimi traci zažaljivajućem ga mjesecu. Digne dakle noge u viš, nebili se barem on smilovao, te mu tužnimi svojimi traci odrvljele tabane ponješto otopio. Al jok vala, ni taj neće, da mari za zdvajajući vapaj zmrzavajućeg se ciganina, koj napokon uzalud tražeći topline ondje gdje je nije, plačno zamrmlja, Oh! varalice božji, zašto svetliš kad negriješ! Još posljednji put skupi sve sile, te udri trčati, hopati, skakati i djipati, nebi li trkom zmrjljela uda ugrijao, a kad mu ni to nepomože, zavapi iz puna grla: Vatra! vatra!! vatra!!!

Stanovništvo gradića upravo prvim suom uljuljano, trgne se na taj koban glas; te eto ti u tinji čas po ulica: vike, krike, trke i meteža, pitajuć jedan drugoga: Gdje, da li je, vatra?

Nevidiv s nijedne strane znak požaru, uputi se napokon na mjesto od kuda je vika dolazila. Al kad tamo, vidi čuda, ognju ni traga, već iznemogao cigan leži na sred pijace, te sad skače u vis, sad opet lupi sobom nemilosrdno o zemlju, grozno tuleć: vatra! vatra!!

Ubrzo nato okruži ga svjetinja i upita: „Gdje je vatra. Ta zar još nevidite, odvrati cigan, da meni treba vatre. Na taj ciganov odgovor, okolo stojeći planu kao živa munja, sto jih spavajuće iznenada tepče tako nasamari, te da nisu redarstvenici doseljivca između razjarenoga puka silomice iztrgli i za vremena u gradsku, da kako toplu buturnicu (rešt) odneli, bio bi taj doista dobio vatre, od koje znam, da bi do skora sasvim ohladio.

Sutra dan bude cigan pozvan pred gradski sud, gdje izpovjediv sve potanko, dobije ljepi nauk za budućnost svoju, dvanast batina, koje petrio zahvalno reče: hvala i natom, radje bo i dvanajst batina, nego da bude svet manji za jednog ciganina. A ja velim pretjerana naglost nikada nevalja. Da je bilo promišljeno nebi bilo toliko trpljeno. Prije speci, onda reci. Blago onomu, koj se zna poslužiti razumom, kojim ga bog uzvisi nad ostalimi stvorov i te prije uvijek dobro promozga, no kakovu stvar poduzeti želi. Tko se topi i slamke se lovi, no tko je promišljeno radio, taj se nije nikada topio.

NOVINSKI GLASI.

— Budimpeštanski sabor razpravlja u odbori osnove zakonske glede krajine, i poprave katastra za povećanje poreza, sastavljene, ujedno prigleda proračun državni za 1874 godinu opravljene. Manjak prihoda postaje većim samo s 30 miliona g. Kerkápolvi ni je kazo čim kani pokrit ovaj manjak.

— Magjari glasaju: da su ugarskohrvatski odbori do velečekana sporazumljenja dospili.

— U Horvatskoj podižu svoje glave razbojnici pak u pogibel stavljaju sigurnost osobe i imetka. Obzor scienu: da ovim nije nastala potreboća priekog suda, već povratka ugleda zakona, koji se oslonja, na osobam što ovim vladaju.

— U frascuskoj opet je nastalo novo doba. Većina Saborska nije prihvatila Thierove ustavne osnove, s kojima je kanio republiku ustanovit, on se je dakle zahvalio na

predsjedničtvu, pak je ista većina pozvala na to dostojanstvo vrlog generala Mak Mahona. Sad si novinari razbijaju glave da pogode: šta će biti u budućnosti? mislimo da će najmudrie djelovat oni koji će razvitak izčekat.

— Mak Mahon u svojoj predsjedničkoj poruci na skupštinu narodnu upravljenoj iztaknjiva: da će vlada biti konservativna i nastojat vojnu silu razvit, al ujedno mir uzdržavat, košto zakona i skupštine ugled branit.

— Prus je već dotiro do Rubikona u borbi koju je nastavio proti katolikima. U Posenu zabranio je da katekete nemogu djake ni privatno podučavat u vjerzakonu, ako neće da to čine u njemačkom jeziku. I galicijski poljaci bi mogli već uvidit: kakveje cieni i vrijednosti švabsko prijateljstvo.

— Bečka burza još se nije oporavila: baš ko u sgradi, koja se počela rušit, sve se jednako stupovi izvaljavaju na kojima je uzidjana bila: prasak nalazi svoj odjek i po ugarskoj. Novčani zavodi i pojedini novčari stradaju.

— Carica ruska sa svojima prejasnima kćerima posjetila je Nj. Svetost rimskog Papu.

G A Z D A L U K.

Izmed ostalih uzroka zašto se izjalovi krava, te teleta il neponese il ga pobaci jest i taj: što višekrat dajemo stelnoj kravi napoj iz čabra, korita il vëdra (škafa), u kom su žene rubine (haljinje) sapunom prale. Za napoj moramo imati sasma čistu posudu, u koju se salievaju ostanci jelah i jelovničko sudoperje. Jer sapunica kao i sapun vrlo škodi kravi.

Što ćemo s muljevnim i blatnim sienom? Muljevno, blatno, dakle prašno sieno živinčetu je škodljivo. Odanaj marva boluje na plućah, a jede li s visokih jasalah, i na očijuh; jer se prašina trusi s trinom dole. Krom toga rastu li u travi vrgnji (gljivice) i smrvljena pospu sieno, eto žalostnih bolestih i u krvi i u tielu maršeta. Da se to zlo il odstrani, il ublaži, valja da takvo sieno dajemo marvi koja pita no za prodaju. Jer dok se klice takovih bolestih razvijuju, dotle je marvinče, osobito Ono, kojemu hrana prelazi brzo u salo, već u mesari. Jedni misle da takvo sieno trieba srezuckati i pretresti, sdrugom hranom smiešati, povlažit i uvrućiti kroz vlagu; drugi hoće da ga valja dobro izulatiiti; treći su zato, da ga treba ukiselit; — nu mi priporučamo bunjevačko-šokačkim gospodarom ono prvo, naime: da ga valja neprekidno davati mesarskoj dobro debljavućej marvi. Blaž.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 19. Svib. Žito ban. 81 fn. 7 f. 35—40 n. 86 fn. 8 fr. 5 nov. tisans. 81 fn. 7 fr. 40—45 n. 86 fn. 8 fr. 10 —15n. Budimpest 81 fn. 7 fr. 35—40 n. 86 fn. 8 fr. 5 novč. Stolno-biogr. 81 fn. 7 fr. 40—45 n. 86 fn. 8 fr. 10—15 n. — Ikaž 78—79 fn. 4 fr. 50—55 n. — Ječam 66—68 fn. 3 fr. 15—20 n. — Zob 45—48 fn. 1 fr. 70—80 n. — Kukuruz banat. 80 fn. 3 fr. 35—40 n. — Proja 82 fn. 2 fr. 80 n. —3 fr. car. niž.

Novac. Dukat 5 fr. 29—30 nv. 20 frank 8 fr. 86—88 n. Srebro na 100. — 10 fr. 50 nov. 11 fr.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 30-og Svib. : 11' 5" nad 0. razto.

Požun 19-og Svib. : 10' 0" nad 0. "

Vrieme: Jedva prestade kiša hladna, ljudi uplašeni-vele: da se raz smrznula, a žito u pogibeli.

Poruke uredništva.

Katymár. S. M. U vaše poslove nije slobodno mišat se drugom od vas zavisi ove dobro opraviti, ili neznanostju ili nemarnostju pokvarit. Koji puk zanemari sam sebe mora tudjim podnožjem postat. — Baja. G. i M. P. Mora se izčekat ugodan čas. — Zagreb. J. H. Nada je dobrostiva. G. A. K. Vidit će te da je naša kućica malena, stisnuće kad jedan sjedne, drugi mora ustat netrieba klonit duhom, već umno-va-yať rad, valja se tušta dima nadimit. Sve brojevo nemamo, što je bilo to je poslano. Netrećit. A. K. Tko živ ostane na ovog mora doći red.